

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 360

Agrobiznes 2014

Problemy ekonomiczne i społeczne

Redaktorzy naukowi
Anna Olszańska
Joanna Szymańska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Joanna Świrska-Korlub

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-458-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Romuald Jończy , Problem nierejestrowanej emigracji definitywnej (emigracji zawieszonyj) w badaniu procesów społeczno-gospodarczych na obszarach wiejskich	11
Agnieszka Baer-Nawrocka , Zmiany w spożyciu i stopniu samowystarczalności żywnościowej w Unii Europejskiej	19
Katarzyna Kokoszka , Finansowanie UE dla zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich – wsparcie dla rolnictwa czy rozwoju regionalnego?	28
Walenty Pocza , Wspólna waluta euro – potencjalne skutki jej wprowadzenia dla rolnictwa w Polsce	37
Aldona Mrówczyńska-Kamińska , Struktura agrobiznesu w Polsce i jego znaczenie w gospodarce w kontekście integracji z UE	47
Józef Kania , System wiedzy i informacji rolniczej w rolnictwie polskim	55
Marek Wigier , Polityka rolna i zmiany strukturalne w rolnictwie polskim po akcesji do UE	63
Natalia Buczkowska, Waldemar Czternasty , Zróżnicowanie poziomu absorpcji funduszy unijnych w kujawsko-pomorskim w kontekście byłych granic zaborów	72
Ryszard Kata , Działalność banków w sferze obsługi finansowej agrobiznesu w Polsce	82
Jarosław Gołębiewski , Zmiany produktywności pracy w łańcuchu żywnościowym w Polsce	91
Małgorzata Gableta, Andrzej Bodak, Anna Cierniak-Emerych , Partycypacja pracownicza w przedsiębiorstwach agrobiznesu z perspektywy ustawodawstwa	99
Tomasz Pajewski , Wpływ funduszy unijnych na rozwój aktywów trwałych w polskim rolnictwie	108
Krzysztof Firlej , Źródła transferu wiedzy i technologii w przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego	117
Grzegorz Spychalski , Wyzwania rozwoju regionalnego w kontekście procesów globalizacyjnych	126
Barbara Gołębiewska , Przestrzenne zróżnicowanie powiązań rolnictwa z otoczeniem w latach 2004-2012	141
Bożena Pawłowska, Katarzyna Chrobocińska , Doskonalenie jakości zarządzania warunkiem konkurencyjności w agrobiznesie	151
Małgorzata Juchniewicz , Źródła przewagi konkurencyjnej gospodarstw rolniczych użytkujących zasoby własności rolnej Skarbu Państwa	158

Marta Domagalska-Grędyś , Procesy tworzenia grup producentów rolnych a koniunktura gospodarcza w Polsce (2000-2013).....	167
Iwona Kowalska , Wsparcie finansowe konkurencyjności sektora agrobiznesu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.....	178
Agnieszka Parlińska, Maria Parlińska, Grażyna Rembielak , Ocena wykorzystania środków PROW 2007-2013 na ułatwianie startu młodym rolnikom	188
Danuta Kołodziejczyk , Infrastruktura w rozwoju społeczno-gospodarczym gmin w Polsce.....	198
Anna Jankowska , Zmiany struktury gospodarstw pod względem wielkości ekonomicznej w Polsce na tle krajów EŚiW po ich akcesji do UE.....	208
Eugeniusz Niedzielski , Przekształcenia sektora państwowego w rolnictwie..	219
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak , Zmiany strukturalne w rolnictwie duoregionu Pomorze	227
Anna Bisaga , Instytucjonalne uwarunkowania dyfuzji wiedzy w rolnictwie na przykładzie badań w województwie opolskim	236
Alina Daniłowska , Koncepcja dóbr publicznych a rolnictwo	244
Katarzyna Żmija , Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przy wykorzystaniu środków Unii Europejskiej.....	253
Sławomir Zawisza, Paulina Wąsik , Rozwój przedsiębiorczości w świetle integracji z Unią Europejską na przykładzie gminy Lubicz.....	262
Aleksander Grzelak , Procesy odnowienia majątku w gospodarstwach rolnych w Polsce w świetle wyników rachunkowości rolnej (FADN)	273
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Ocena przebiegu i realizacji działań zawartych w I osi „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” PROW 2007-2013.....	281

Summaries

Romuald Jończy , Problem of unregistered definite emigration (suspended emigration) in the study of socio-economic processes in the rural areas ...	18
Agnieszka Baer-Nawrocka , Changes in the consumption of agri-food products and food self-sufficiency in the European Union.....	27
Katarzyna Kokoszka , Financing of EU for rural areas sustainable development – support for agriculture or for regional development?.....	36
Walenty Poczta , Euro, common currency – potential results of its introduction for agriculture in Poland.....	46
Aldona Mrówczyńska-Kamińska , The structure of agribusiness in Poland and its importance in the economy in the context of the EU integration ...	54
Józef Kania , Agricultural knowledge and information system in Polish agriculture	62

Marek Wigier , Agricultural policy and structural changes in Polish agriculture after the accession to the EU	71
Natalia Buczkowska, Waldemar Czternasty , The variation in the absorption of EU funds in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship in the context of the former borders of the partitions	81
Ryszard Kata , The activities of banks in the area of financial services for agribusiness in Poland	90
Jarosław Gołębiewski , Changes of labor productivity in the food chain in Poland	98
Małgorzata Gableta, Andrzej Bodak, Anna Cierniak-Emerych , Employee participation in agricultural companies – a legislative perspective	107
Tomasz Pajewski , Impact of EU funds on development of fixed assets in Polish agriculture	116
Krzysztof Firlej , Transfer of knowledge and technology in enterprises of the food industry	125
Grzegorz Spychalski , Challenges of regional development in the context of globalization processes	140
Barbara Gołębiewska , Spatial diversity of combining agriculture with the environment in the years 2004-2012	150
Bożena Pawłowska, Katarzyna Chrobocińska , Improvement of management quality as a precondition of competitiveness in agricultural	157
Małgorzata Juchniewicz , Sources of competitive advantage of agricultural businesses using the Agricultural Property Resources of the State Treasury	166
Marta Domagalska-Grędyś , Process of creating agricultural producer groups and economic prosperity in Poland (2000-2013).....	177
Iwona Kowalska , Financial support of the agribusiness competitiveness as part of Rural Development Program	187
Agnieszka Parlińska, Maria Parlińska, Grażyna Rembielak , Evaluation of the use of funds RDP 2007-2013 for setting up of young farmers.....	197
Danuta Kołodziejczyk , Infrastructure in social-economic development of gminas in Poland.....	207
Anna Jankowska , Changes in the structure of holdings taking into account the ESU in Poland in the background of the CEEC after the accession to the EU	218
Eugeniusz Niedzielski , Transformations of the state sector in agriculture.....	226
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak , Structural changes of the agriculture of the duoregion of Pomerania	235
Anna Bisaga , Institutional conditions of knowledge diffusion in agriculture on the basis of the research in the Opole Voivodeship	243
Alina Daniłowska , Public goods concept vs. agriculture	252

Katarzyna Źmija , The development of entrepreneurship in rural areas with the support of the European Union funds	261
Sławomir Zawisza, Paulina Wąsik , Entrepreneurship development of population of Lubicz commune in the light of integration with the European Union	272
Aleksander Grzelak , The processes of renewal of fixed assets in farms in Poland in the light of results of agricultural accountancy (FADN)	280
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Assessment of the process and implementation of activities in the first axis “Competitiveness Improvement of Agriculture and Forest Sector” between 2007-2013	289

Sławomir Zawisza, Paulina Wąsik

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W ŚWIELE INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA PRZYKŁADZIE GMINY LUBICZ

Streszczenie: 1 maja 2004 r. Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Priorytetowy stał się rozwój przedsiębiorstw w szczególności tych mniejszych, stworzono korzystne warunki do zakładania nowych firm. Bardzo ważnym elementem był również rozwój obszarów wiejskich, który charakteryzuje się dużym bezrobociem; pomoc ta miała się także przyczynić do poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców tych terenów, dla których powstały specjalne programy pomocowe. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w sierpniu i wrześniu 2012 r. Uczestnikami było 83 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Lubicz w województwie kujawsko-pomorskim. Analizie podano materiały uzyskane w 2012 r. z Urzędu Gminy Lubicz. Pozwoliły one określić wzrost liczby przedsiębiorstw na badanym terenie.

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, przedsiębiorczość, integracja, Unia Europejska.

DOI: 10.15611/pn.2014.360.28

1. Wstęp

Każda z nauk wykorzystujących pojęcie przedsiębiorczości definiuje je treścią swojej dyscypliny, akcentując zwykle tylko te komponenty, które dla danej nauki są najważniejsze [Grzegorzewska-Mischa, Wyrzykowski 2009, s. 6; Kola 2007, s. 31]. W podejściu psychologicznym zwraca się uwagę na zdolność i gotowość człowieka do podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów, ale niezależnie od otoczenia. Skupia się tylko na rozwoju człowieka i zaspokojeniu jego potrzeb, nie zwracając uwagi na czynnik ekonomiczny i prawny [Grzegorzewska-Mischa, Wyrzykowski 2009, s. 6]. W socjologii bada się postępowanie i motywacje grupy społecznej oddziałującej na poszczególne osoby. Obserwuje się zachowania przedsiębiorcze tych osób i korzyści, jakie płyną dla społeczeństwa lokalnego i całej ludności. W naukach prawnych jest przedstawiana osoba posiadająca kompetencje do czynności prawnych w ramach obowiązujących przepisów [Kola 2007, s. 31; Angowski 2005, s. 8]. W podejściu ekonomicznym zwraca się natomiast uwagę na przedsiębiorców jako

całą grupę i ich postawy podczas prowadzenia działalności gospodarczej. W ostatecznym wyniku mają oni wpływ na rozwój ich przedsiębiorstwa i całej gospodarki [Grzegorzewska-Mischa, Wyrzykowski 2009, s. 7]. Nauka o przedsiębiorczości jest interdyscyplinarna, ponieważ wykorzystuje wiedzę z wymienionych dziedzin i rozwija się wraz z rozwojem tych nauk [Porada-Rochoń 2009, s. 10].

Wejście Polski do UE miało przyczynić się do wzrostu przedsiębiorczości. W tym celu przygotowano wiele programów mających sprzyjać rozwojowi, zapewniono również pomoc organizacyjną i informacyjną. Priorytetowy stał się rozwój obszarów wiejskich, który miał zmniejszyć bezrobocie na tym terenie. Stworzono mechanizmy zachęcające do prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Wejście Polski do Wspólnoty oznaczało dla przedsiębiorstw działanie na większym i silniejszym rynku europejskim. Problemy rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich stały się przedmiotem wielu badań [Kłodziński 2004; Kociszewska, Pańczak 2008; Krzyżanowska 2008; Michałowska 2006; Rak 2006; Zielińska 2006].

2. Metodyka i organizacja badań

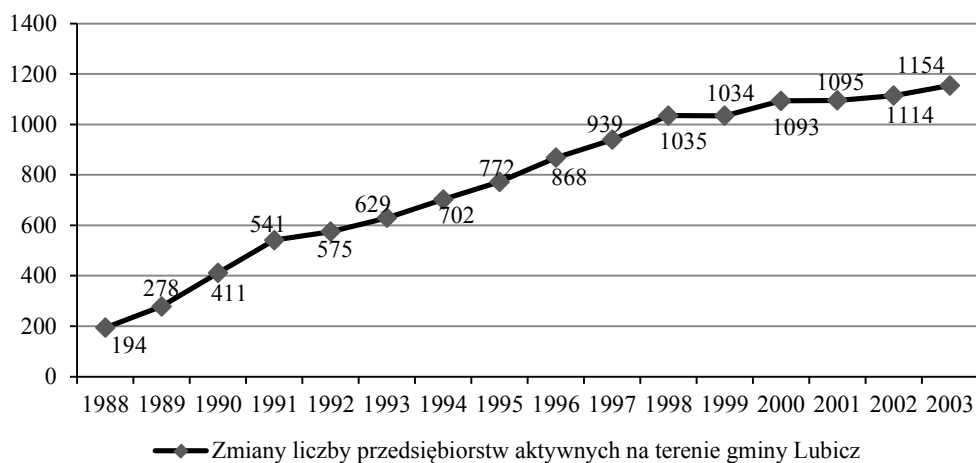
Celem pracy było zbadanie wpływu integracji z UE na rozwój przedsiębiorczości w gminie Lubicz, która jest gminą podmiejską, położoną w bezpośrednim sąsiedztwie Torunia, w województwie kujawsko-pomorskim. Badania sondażowe, z wykorzystaniem techniki ankiety, zostały przeprowadzone w sierpniu i wrześniu 2012 r. Uczestniczyło w nich 83 przypadkowo wybranych przedsiębiorców, prowadzących swoją działalność na terenie gminy Lubicz, z populacji generalnej liczącej ponad 1200 podmiotów gospodarczych. W pracy wykorzystano także materiały uzyskane z Urzędu Gminy Lubicz.

3. Wyniki badań

Gmina Lubicz jest jedną z najprężniej rozwijających się w okolicy Torunia. W 1988 roku na terenie gminy aktywne były 194 firmy, liczba ta systematycznie wzrastała, osiągając 1154 firmy w 2003 roku (rys. 1). Po przyłączeniu do Wspólnoty wzrosła liczba przedsiębiorstw z 1097 w 2004 roku do 1263 w 2011 roku (rys. 2). Ponad 45% stanowiły przedsiębiorstwa usługowe i handlowe. W gminie nadal bardzo istotną rolę odgrywa rolnictwo. W gminie Lubicz działało ponad 1000 samodzielnych gospodarstw rolnych, jednakże ponad 50% czerpało dochody z pozarolniczej działalności. Wyróżniającą się gałęzią jest ogrodnictwo oraz działalność handlowa związana z tą branżą. Gmina Lubicz, jako wiejska gmina, charakteryzuje się wyższym stopniem urbanizacji w porównaniu do innych pobliskich gmin [Dane z Urzędu Gminy... 2012; Urząd...].

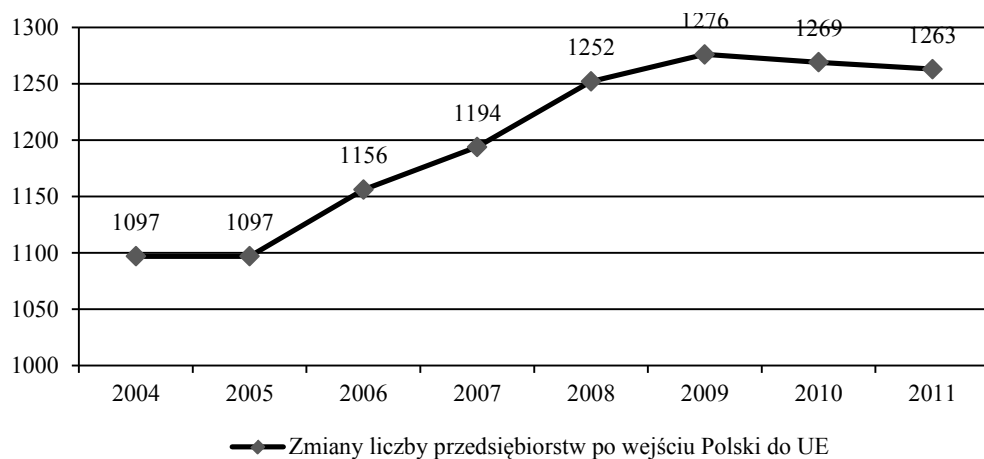
Respondenci zostali zapytani w badaniach o branżę, w jakiej działają. Najliczniej reprezentowany był handel, stanowiący 30,2%, następnie usługi materialne –

Rys. 1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych na terenie gminy Lubicz w okresie 1988-2003 (dane z ostatniego dnia roku kalendarzowego)

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubicz.

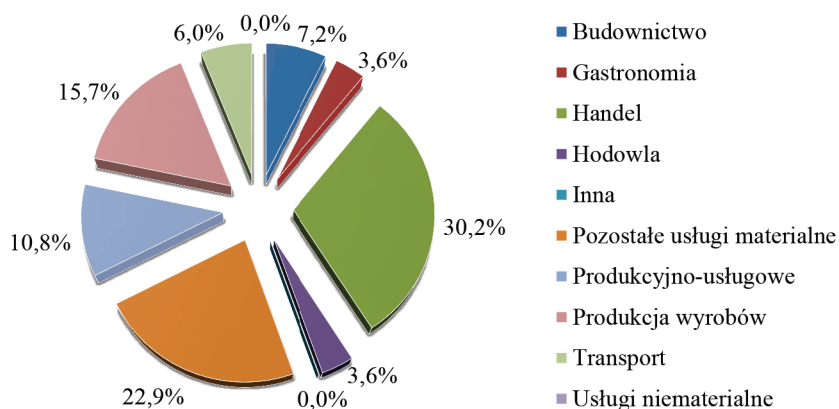

Rys. 2. Liczba przedsiębiorstw aktywnych na terenie gminy Lubicz po wejściu Polski do UE (dane z ostatniego dnia roku kalendarzowego)

Źródło: dane z Urzędu Gminy Lubicz.

22,9%, produkcja wyrobów – 15,7%, firmy produkcyjno-usługowe – 10,8%, budownictwo – 7,2%, transport – 6,0% i firmy zajmujące się gastronomią oraz hodowlą – 3,6%. W odpowiedzi na to pytanie nikt nie zaznaczył branży usług niematerialnych oraz opieki „inna” (rys. 3).

Kobiety najczęściej zajmowały się handlem (48,4%) oraz usługami materialnymi (32,3%), znaczący był także odsetek kobiet działających w branży związanej

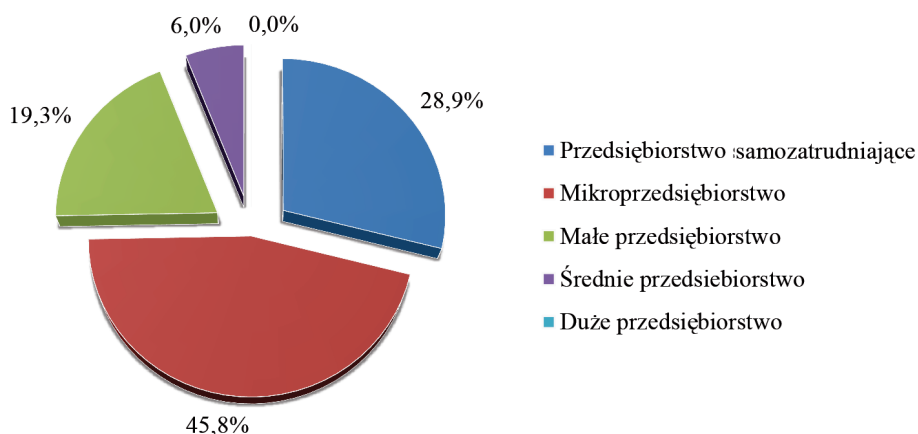
Rys. 3. Branże, w których działają badani przedsiębiorcy

Źródło: badania własne.

z produkcją wyrobów (12,9%). Natomiast mężczyźni najczęściej prowadzili firmy handlowe (19,2%), usługowe (17,3%), zajmujące się produkcją wyrobów (17,3%), produkcyjno-usługowe (15,4%), budowlane (11,5%), transportowe (9,7%), gastronomiczne (5,8%) oraz prowadzące hodowlę (3,8%).

Pod względem wielkości na terenie gminy Lubicz najwięcej było przedsiębiorstw zatrudniających od 2 do 9 pracowników (45,8%), czyli mikroprzedsiębiorstw, 28,9% ogółu stanowiły przedsiębiorstwa niezatrudniające pracowników, 19,3% stanowiły małe firmy, zatrudniające od 10 do 49 pracowników, zaś 6,0% – średnie przedsiębiorstwa, zatrudniające do 249 pracowników (rys. 4). W badaniach nie było przedsiębiorstw dużych. Najwięcej pracowników zatrudniały takie branże, jak transport, gdzie 40% tych firm zaliczało się do przedsiębiorstw średnich, posiadających od 50 do 249 pracowników, a kolejne 40% – do małych, zatrudniających od 10 do 49 osób. Również w produkcji wyrobów najwięcej było firm małych – 46,2%, i średnich – 23,1%. Najmniej pracowników zatrudniały takie sektory, jak: handel, w którym mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające od 2 do 9 pracowników) stanowiły 72,0% ogółu, gastronomia – 66,7%, hodowla – 66,7%, budownictwo – 50,0%, oraz przedsiębiorstwa produkcyjno-usługowe – 44,4%. Firmy, które nie zatrudniały pracowników, to przedsiębiorstwa samozatrudniające, działające w takich branżach, jak: usługi materialne – 68,4%, handel – 24,0%, produkcyjno-usługowe – 22,2%, budownictwo – 16,7%.

Kobiety najczęściej prowadziły mikroprzedsiębiorstwa (45,2%) i przedsiębiorstwa samozatrudniające (41,9%), rzadko prowadziły firmy małe (9,7%) i średnie (3,2%). Mężczyźni posiadali głównie mikroprzedsiębiorstwa (46,1%), firmy małe (25,0%) i samozatrudniające (21,2%) oraz średnie (7,7%).

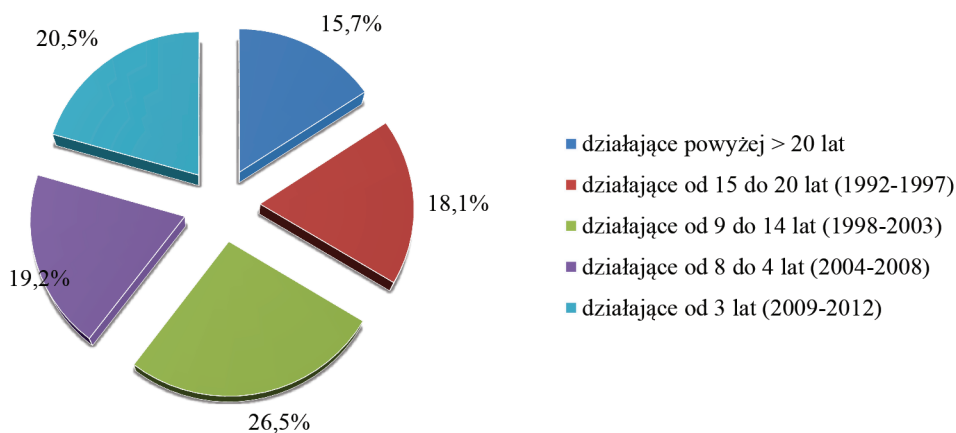

Rys. 4. Wielkość przedsiębiorstw prowadzonych przez respondentów

Źródło: badania własne.

Respondenci zostali zapytani o rok założenia działalności gospodarczej (rys. 5). Największy odsetek stanowiły firmy działające 9-14 lat – 26,5%, następnie sklasyfikowano firmy funkcjonujące na rynku 15-20 lat – 18,1%, zaś ponad 20 lat działało na rynku 15,7% przedsiębiorstw. Oznacza to, że 60,3% przedsiębiorstw biorących udział w badaniu zostało założonych przed wstąpieniem Polski do UE, a 39,8% po przystąpieniu (19,2% – w pierwszych 4 latach oraz 20,5% w kolejnych latach).

Badania wykazały, że kobiety były właścicielkami przedsiębiorstw działających krócej niż firmy mężczyzn. W okresie 2009-2012 kobiety założyły 29,0% przedsiębiorstw, a najmniej firm założyły przed 1992 rokiem – 6,5%. Najwięcej mężczyzn

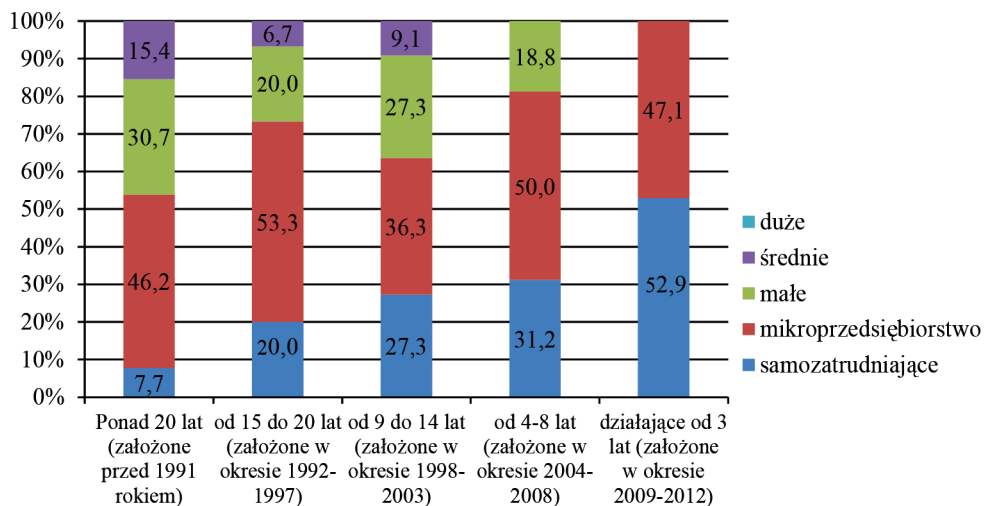

Rys. 5. Okres założenia firmy przez respondentów

Źródło: badania własne.

było właścicielami przedsiębiorstw założonych w latach 1998-2003 (26,9%), w kolejnych latach odsetek ten malał, wynosząc 17,3% w latach 2004-2008 i 15,4% w latach 2009-2012.

Wśród przedsiębiorstw założonych po wstąpieniu Polski do UE, w okresie 2004-2008, powstało najwięcej mikroprzedsiębiorstw (50,0%), niezatrudniających pracowników (31,2%), a także firm małych (18,8%). Nie występowały przedsiębiorstwa średnie i duże. W latach 2009-2012 założono najwięcej firm samozatrudniających (52,9%) oraz mikroprzedsiębiorstw (47,1%) – innych firm pod względem wielkości nie odnotowano. Najwięcej średnich przedsiębiorstw zostało założonych ponad 20 lat temu, przed 1992 rokiem, co stanowiło 15,4% powstałych w tym okresie firm. Najliczniej w tym okresie zakładano mikroprzedsiębiorstwa (46,2%); znaczny odsetek stanowiły także małe firmy (30,7%), natomiast najmniej było firm samozatrudniających (7,7%). W latach 1992-1997 mikroprzedsiębiorstwa stanowiły 53,3% firm powstałych w tym okresie, małe i samozatrudniające stanowiły po 20,0% takich firm, a średnie – tylko 6,7%. W latach 1998-2003 najliczniej zakładano mikroprzedsiębiorstwa (36,3%), przedsiębiorstwa samozatrudniające i małe (po 27,3%), najmniej było zaś firm średnich (9,1%) (rys. 6).

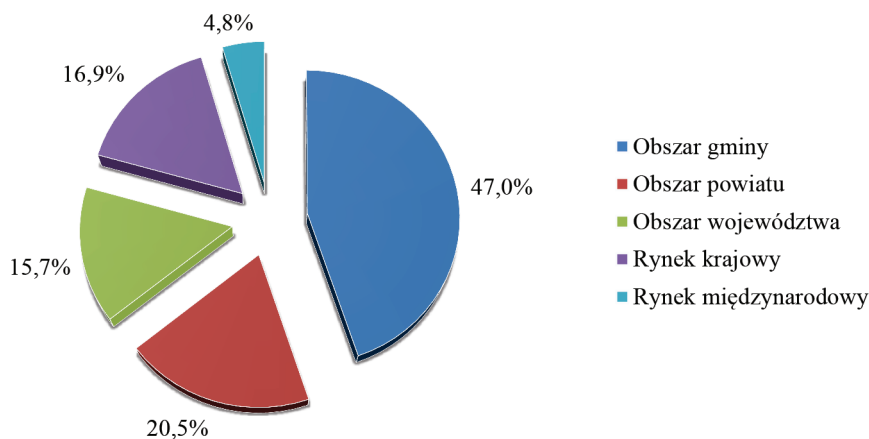

Rys. 6. Wielkość przedsiębiorstw w zależności od roku założenia firmy

Źródło: badania własne.

Z badań wynika, że najwięcej przedsiębiorstw (47,0%) działało na obszarze gminy, natomiast 20,5% działało w powiecie, 15,7% – w województwie. Na rynku krajowym funkcjonowało 16,9% przedsiębiorców, a na rynku międzynarodowym – 4,8% (rys. 7).

Biorąc pod uwagę płeć osób badanych, stwierdza się, że to kobiety najczęściej działały na obszarze gminy (65,5%), dalej w obrębie powiatu (18,8%), zaś 6,3%

* Suma przekracza 100%, ponieważ respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

Rys. 7. Zasięg działania przedsiębiorstw respondentów*

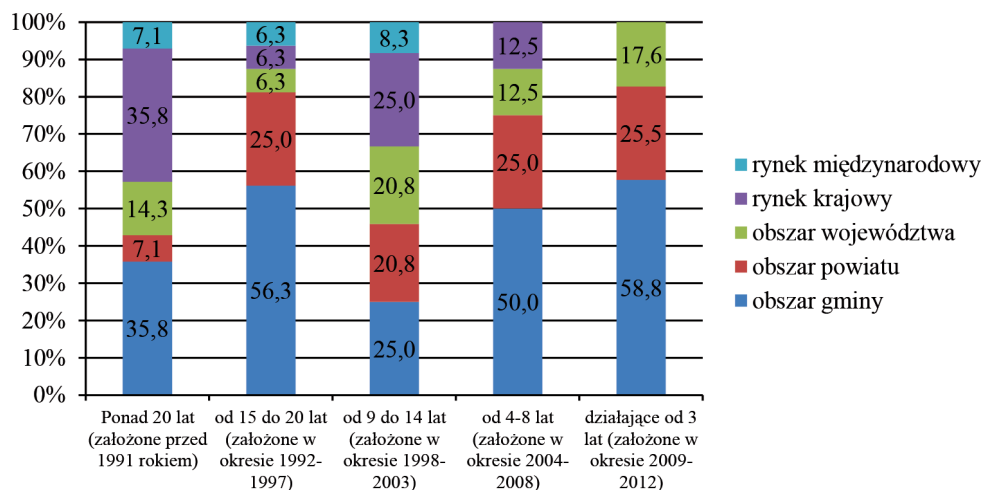
Źródło: badania własne.

kobiet działało na terenie województwa i na rynku krajowym, a tylko 3,1% na rynku międzynarodowym. Mężczyźni także w największym stopniu działali na obszarze gminy (32,7%), ale także na rynku krajowym (21,8%). Na obszarze powiatu i województwa działało ich 20,0%, a na rynku międzynarodowym – 5,8%.

Analizując zasięg działania przedsiębiorstwa w zależności od roku założenia działalności gospodarczej, zauważa się, że firmy działające dłużej na rynku mają szerszy zasięg działania (rys. 8). Firmy założone w latach 2009-2012 określiły swój zasięg działania na terenie gminy (58,8%), powiatu (25,5%) i województwa (17,6%). Żadne z badanych przedsiębiorstw nie działało na rynku krajowym i międzynarodowym. Również przedsiębiorstwa założone w latach 2004-2008 najliczniej określiły zasięg działania na terenie gminy – 50,0%, oraz powiatu – 25,0%. Firmy działające ponad 20 lat na rynku najczęściej czyniły to na obszarze gminy i terenie kraju (35,8%), a na obszarze województwa funkcjonowało 14,3% firm, zaś na rynku międzynarodowym 7,1%.

Badane osoby zostały poproszone o ocenienie aktualnej sytuacji finansowej firmy. Z całej badanej populacji 48,2% respondentów oceniło kondycję przedsiębiorstwa jako dobrą, natomiast 24,1% jako średnią, a 18,1% nie potrafiło jej określić. Inni badani określili ją jako bardzo dobrą – 7,2% i złą – 2,4%. Nie podano odpowiedzi „bardzo zła”.

Kobiety i mężczyźni podobnie ocenili sytuację finansową przedsiębiorstwa. Kobiety określiły kondycję ekonomiczną firmy jako dobrą (48,4%) i średnią (25,8%). 16,1% kobiet nie potrafiło oszacować sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, zaś pozostałe oceniły ją jako bardzo dobrą (6,5%) i złą (3,2%). Mężczyźni również okre-

Rys. 8. Zasięg działania przedsiębiorstwa w zależności od roku założenia firmy

Źródło: badania własne.

ślili sytuację budżetową firmy jako dobrą (48,1%) i średnią (23,1%), a część respondentów nie umiała jej określić (19,2%). Pozostali uznali, że kondycja ekonomiczna ich firm była bardzo dobra (7,7%) oraz zła (1,9%).

Właściciele przedsiębiorstw samozatrudniających ocenili sytuację finansową swoich firm jako dobrą (54,2%). Pozostali uznali, że była ona średnia (20,8%), bardzo dobra (8,3%) oraz zła (4,2%). Niektórzy badani (12,5%) nie potrafili określić kondycji finansowej swojego przedsiębiorstwa.

W mikroprzedsiębiorstwach kondycję ekonomiczną przedsiębiorstwa określono podobnie jak w firmach samozatrudniających. Najczęściej występowała ocena dobra (39,5%) i średnia (36,8%), zaś 18,5% badanych osób nie potrafiło określić sytuacji finansowej ich przedsiębiorstw. Bardzo mało właścicieli mikroprzedsiębiorstw oceniło kondycję finansową jako złą (2,6%) lub jako bardzo dobrą (2,6%).

Właściciele małych przedsiębiorstw lepiej postrzegali sytuację finansową firmy niż właściciele mikroprzedsiębiorstw. Spośród badanych osób 50,0% uznało, że kondycja finansowa ich firm była dobra, 31,3% nie potrafiło wskazać odpowiedzi, 12,4% oceniło ją jako bardzo dobrą, a tylko 6,3% zaznaczyło, że jest ona średnia.

W średnich przedsiębiorstwach kondycję ekonomiczną oszacowano najlepiej spośród wszystkich badanych firm. Respondenci uznali, że była ona dobra (60,0%) oraz średnia (20,0%); tyle samo respondentów (20,0%) nie potrafiło określić sytuacji finansowej ich przedsiębiorstwa. W grupie średnich firm nie pojawiła się również odpowiedź, że stan finansowy przedsiębiorstw był zły lub bardzo zły, nikt też nie stwierdził, że był on bardzo dobry.

Analizując sytuację finansową przedsiębiorstwa w zależności od roku założenia działalności, można zauważyć, że przedsiębiorcy działający dłużej na rynku nie-

znacznie lepiej oceniali swoją kondycję ekonomiczną. Przedsiębiorcy działający na rynku ponad 20 lat najczęściej określili kondycję ekonomiczną przedsiębiorstwa jako dobrą (38,5%), niewiele mniej z nich oceniło ją jako średnią (30,7%), a 7,7% badanych uznało, że była ona bardzo dobra; w tej grupie badanych nikt nie uznał, że sytuacja finansowa firmy była zła oraz bardzo zła. Właściciele przedsiębiorstw założonych w okresie 1992-1997 wskazali, że kondycja budżetowa tych firm była dobra – 53,3%, średnia – 33,3% oraz bardzo dobra 6,7%. Tyle samo respondentów w ogóle nie potrafiło jej określić. 63,6% osób badanych, które założyły swoje przedsiębiorstwa w latach 1998-2003, uznało ich sytuację finansową za dobrą, 9,1% oceniło ją jako średnią, zaś 4,5% – jako bardzo dobrą i złą. Przedsiębiorcy, którzy założyli firmy w latach 1998-2003 oraz 2004-2008, jako jedyni uznali sytuację finansową przedsiębiorstwa za złą. Badane osoby działające na rynku najkrócej odpowiedziały następująco: sytuacja ekonomiczna ich firm była dobra – 35,3%, średnia – 29,4%, 23,5% badanych z tej grupy nie potrafiło jej określić, a 11,8% ankietowanych oceniło ją jako bardzo dobrą.

4. Zakończenie

Z analizy danych uzyskanych z Urzędu Gminy Lubicz wynika, że na jej terenie szybko przybywało nowych przedsiębiorstw. Po transformacji ustrojowej w 1989 roku było tylko 411 firm, do 2000 roku liczba ta wzrosła do 1093, a po wejściu Polski do UE do 2011 roku liczba przedsiębiorstw aktywnych zwiększyła się do 1263. Z zaprezentowanych danych wynika, że zarówno transformacja ustrojowa, jak również przystąpienie do Wspólnoty wywołało pozytywny wpływ na przedsiębiorczość w gminie Lubicz.

W przeprowadzonych badaniach na terenie gminy Lubicz najczęściej uczestniczyły osoby zajmujące się handlem i usługami. Mniejszy odsetek stanowili przedsiębiorcy zajmujący się produkcją i działalnością produkcyjno-usługową. Badani mężczyźni prowadzili przedsiębiorstwa zróżnicowane pod względem branży, natomiast firmy badanych kobiet związane były przede wszystkim z handlem i usługami.

Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 2 do 9 pracowników, w badaniach odnotowano mniej przedsiębiorstw samozatrudniających i średniej wielkości. Kobiety zarządzały przeważnie mikroprzedsiębiorstwami oraz firmami samozatrudniającymi, w bardzo małym stopniu małymi oraz średnimi firmami. Mężczyźni, podobnie jak kobiety, przeważnie prowadzili mikroprzedsiębiorstwa, ale także firmy samozatrudniające. Badani mężczyźni częściej niż kobiety prowadzili małe i średnie przedsiębiorstwa.

W analizach stwierdzono, że w gminie Lubicz działało dużo firm założonych po przystąpieniu do Wspólnoty; ich właścicielkami były częściej kobiety, natomiast objęci badaniami mężczyźni prowadzili przedsiębiorstwa działające dłużej na rynku.

Większość respondentów, przede wszystkim kobiet, funkcjonowała na terenie gminy. Pozostała część badanych osób działała na terenie powiatu, województwa i na rynku krajowym. Można także zauważyć, że im szerszy zasięg działania firmy, tym mniejsza liczba kobiet działających na danym obszarze. Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu funkcjonowali także na rynku międzynarodowym.

W pracy przeprowadzono również badania mające na celu ocenę zależności między rokiem założenia firmy a obszarem jej działania. Wniosek z takiej analizy jest jednoznaczny: przedsiębiorstwa działające dłużej na rynku mają szerszy zasięg działania, natomiast firmy założone niedawno działają zazwyczaj na obszarze gminy.

Kobiety i mężczyźni podobnie ocenili sytuację finansową firmy, uznając ją za dobrą. W zależności od wielkości przedsiębiorstwa najbardziej zadowoleni z jej kondycji finansowej byli właściciele średnich i małych firm oraz badani korzystający z funduszy UE, przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości. Wynika z tego, że respondenci prowadzący większe przedsiębiorstwa lepiej oceniali swoją sytuację finansową. Nie było też znacznej różnicy co do oceny kondycji finansowej w zależności od roku założenia firmy.

Literatura

- Angowski M., 2005, *Wpływ otoczenia na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw na obszarach wiejskich w Polsce*, AR, Lublin.
- Dane z Urzędu Gminy Lubicz 2012 – dokumenty oraz materiały niepublikowane uzyskane w trakcie badań.
- Grzegorzewska-Mischka E., Wyrzykowski W., 2009, *Przedsiębiorczość, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo*, Bookmarket, Gdańsk.
- Kłodziński M., 2004, *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju wsi po integracji Polski z UE*, „Wieś i Rolnictwo”, nr 2(123), s. 108-117.
- Kociszewska I., Pańczak A., 2008, *Przesłanki rozwoju pozarolniczej działalności ludności wiejskiej po akcesji Polski do Unii Europejskiej*, [w:] *Rozwój obszarów wiejskich po akcesji Polski do Unii Europejskiej*, red. R. Jończy, Wydawnictwo Instytut Śląskiego, Wrocław-Opole.
- Kola M., 2007, *Fundusze pomocowe Unii Europejskiej jako czynnik poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, „Dom Organizatora” Toruń.
- Krzyżanowska K. (red.), 2008, *Doradztwo w działalności przedsiębiorczej*, SGGW, Warszawa.
- Michałowska M., 2006, *Szanse i zagrożenia polskich małych i średnich przedsiębiorstw na rynku europejskim*, [w:] *Małe i średnie przedsiębiorstwa w Unii Europejskiej*, red. M. Dudek, UZ – Zielona Góra, WSM – Legnica.
- Porada-Rohoń M., 2009, *Rys historyczny nauki o przedsiębiorstwie*, [w:] *Współczesne przedsiębiorstwo*, red. J. Engelhard, CeDeWu, Warszawa.
- Rak A. (red.), 2006, *Przedsiębiorczość w rozwoju obszarów wiejskich*, Monografie nr 72, AP, Siedlce.
- Urząd Gminy Lubicz, Plan rozwoju lokalnego, <http://www.lubicz.pl/index.php?strona=5473/>, dostęp: 1.03.2013.
- Zielińska M., 2006, *Uwarunkowania i przejawy przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce*, [w:] *Przedsiębiorczość w teorii i praktyce*, red. M. Strużycki, SGH, Warszawa.

ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT OF POPULATION OF LUBICZ COMMUNE IN THE LIGHT OF INTEGRATION WITH THE EUROPEAN UNION

Summary: Poland became a rightful member of the European Union on 1 May 2004. The development of enterprises, in particular the smaller ones, became a priority. As a result favorable terms were created for establishing new companies. The development of rural areas which is characterized by high unemployment was also important as owing to special programs it helped improve the economic situation of residents of these areas. The study was conducted in August and September 2012 with the participation of 83 entrepreneurs from Lubicz borough in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship. Materials obtained in 2012 from the commune office of Lubicz were also analysed. They let determine the increase of the number of companies on the studied area.

Keywords: rural areas, entrepreneurship, integration, European Union.